

Goed landschapsbeheer gaat doorgaans prima samen met monumentenzorg. In vrijwel alle provincies fuseren organisaties die zich bezig houden met natuur en landschap met organisaties die zich richten op molens en andere monumentale gebouwen. Een van voorvechters van de natuur- en vogelbescherming was tegelijk pionier bij de Stichting De Hollandsche Molen. Jan Drijver wordt geportretteerd in het boek *Een eeuw vogels beschermen*, dat binnenkort verschijnt.

Jan Drijver (1886-1963), natuurpionier van Texelse bodem

Jan Drijver werd op 29 september 1886 in Den Hoorn (Texel) geboren als jongste zoon van een duinboer. Doordat hij als kind al werd ingeschakeld bij het schapenbedrijf van zijn vader, zwierf hij buiten schooltijd altijd door de duinen. Al vroeg verpachtte hij zijn hart aan de natuur, in het bijzonder de vogels. Tot zijn favoriete liefhebberijen behoorden het oogsten van natuurproducten, van strandjuttten tot het plukken van bramen voor huishoudelijk gebruik, maar ook het strikken van de overvloedig doortrekkende lijsters en het rapen van kievitseieren, waarvoor de poelier een aardig zakcentje betaalde. Toch was hij er zich al vroeg terdege van bewust dat aan het vangen van zangvogels en het rapen van kievitseieren paal en perk moest worden gesteld! Zo werden ter plaatse in onderling overleg vanaf mei geen eieren meer geraapt en werden de nesten die vóór die tijd al bebroed waren, gemarkeerd met een in het gras uitgesneden V (= vuil), waardoor ze door latere zoekers werden gespaard.

DE MAN DIE IEDER VOGELTJE KENDE

Aangezien er voor Jan geen plaats op de boerderij was, werd hij in de gelegenheid gesteld middelbaar onderwijs te volgen aan de 'Franse school' in Den Burg. De ouders stuurden aan op een baan bij de overheid, want dat betekende zekerheid! Hij kwam via omwegen in Noord- en Zuid-Holland en Drenthe terug naar zijn geboorte-eiland als postbeambte. Rond 1910 kwam hij daar

in zijn vrije tijd in contact met bekende vogelfotografen, zoals Burdet uit Bloemendaal, maar ook met buitenlandse vogelfotografen die in hotel De Lindeboom logeerden. Eigenaar Kikkert bracht ze in contact met Drijver, die inmiddels op Texel bekendheid genoot als de man die ieder vogeltje kende. Zo wees hij hen het nest van de sprinkhaanzanger.

Het was door deze vogelfotografen dat Drijver in 1912 in contact kwam met prominenten op het gebied van natuurbescherming, zoals Van Tienhoven en Thijsse. Dit leidde ertoe dat hij ook incidenteel werd ingeschakeld bij het beheer van het Texelse bezit van Natuurmonumenten. Betrokken als hij was bij natuurbehoud, meldde hij in 1913 per brief dat het grasgewas op het eiland Griend, waarop de Texelse familie Lap rechten had, te koop kwam. Een voorstel tot aankoop werd op 22 oktober 1913 door het Dagelijks Bestuur behandeld, maar op dat moment afgewezen. Wel werd Drijver (toen 27 jaar) eind 1913 door Van Tienhoven en Thijsse gevraagd om 'hulpsecretaris' te worden van Natuurmonumenten.

BEHEERDER VAN DE NATTE TERREINEN

Op 1 december van dat jaar trad hij voor drie dagen per week in dienst als 'administratief ambtenaar', en wel op een jaarwedge van 600 gulden. Toen hij in dienst van de vereniging was getreden, kon hij het beheer van Texel geheel overnemen

Het natuurgebied Drijvers Vogelweid De Bol op Texel is genoemd naar Jan Drijver.

FOTO: SYTSKE DIJKSEN/FOTO FITIS.

van Van Tienhoven. Kersvers in dienst van Natuurmonumenten werd hij in 1914 meteen ook ondersecretaris van Vogelbescherming, dat in 1912 in hetzelfde vertrek (!) werd gevestigd als het kantoor van Natuurmonumenten. Later werd hij ook secretaris van Vogelbescherming, waar hij meer dan veertig jaar de grote motor van het werk zou blijven.

Hij vertegenwoordigde Vogelbescherming in de Contact-Commissie voor Natuur- en Landschapsbescherming en in de Vogelbeschermingcommissie, één van de vier subcommissies van de Voorlopige Natuurbeschermingsraad. Daarmee bekleedde hij een centrale positie binnen diverse natuur- en vogelbeschermingsorganisaties. Eenmaal in dienst bij Natuurmonumenten en Vogelbescherming, en inmiddels getrouwd, ging hij in Santpoort wonen, van waaruit hij dagelijks naar Amsterdam reisde. In weekenden en vakanties verbleef hij geregeld op zijn zomerverblijf De Marel (Texels voor grutto) op Texel.

In die tijd was Van Tienhoven (eerst penningmeester en vanaf 1927 voorzitter) de spil waar Natuurmonumenten om draaide, daarbij trouw terzijde gestaan door Jac. P. Thijsse als secretaris en Drijver als administrateur, allen in de kracht van hun leven. De werklust van Drijver en zijn kleine staf van medewerkers werd beschreven als 'onblusbaar'. Hij gaf al zijn energie aan de goede zaak, was de ziel van het kantoor en wist boekhouding en financiën uitstekend in de hand te houden. Er heerste

Jan Drijver werkte bijna twintig jaar op het kantoor van de Vogelbescherming aan de Reguliersgracht in Amsterdam.

BRON: BOEK EEN EEUW VOGELS BESCHERMEN

bestuursleden van natuur- en vogelbeschermings-organisaties de 'Stichting Vogeltrekstation Texel' op, waarvan hij penningmeester werd.

Het eerste Vogelstation op Texel is in 1930 opgericht door Jan Drijver.

BRON: BOEK EEN EEUW VOGELS BESCHERMEN

een inspirerende sfeer van werken voor een goed doel en de voldoening was groot als het weer gelukt was een natuurmonument van de ondergang te redden. Gaandeweg kreeg hij ook meer beheerstaken toegeschoven, en zo ontstond de situatie dat Van Tienhoven de 'droge' en Drijver de 'natte' terreinen beheerde (inclusief Naardermeer). Zijn grote praktische deskundigheid op vogelgebied kwam goed te pas bij het beheer van deze terreinen en hij werd dan ook hogelijk gewaardeerd door vogelwachters en opzichters. Het is niet verwonderlijk dat de intrede van Drijver bij Natuurmonumenten gevolgd werd door de verwerving van natuurgebieden op Texel, veelal door schenking, zoals de Zandkuil (1923), Büttikofers Mieland (1924), de vogelbroedplaats in de Prins Hendrikpolder (1930) en een deel van de Bol in de polder het Noorden (1937), het laatste dankzij een door hemzelf opgezette geldinzameling. Rond 1930 richtte hij samen met andere

BIJNA ONDER CURATELE GESTELD

Eind jaren dertig begon de positie van Jan Drijver te verschuiven. Thijsse moest om gezondheidsredenen zijn wekelijkse bezoeken aan kantoor meer en meer overslaan. In de oorlogsjaren werd hij in de jaarvergaderingen door Drijver vervangen, die de functie had van waarnemend secretaris. In de ledenvergadering van maart 1943, waar onuitgenodigd ook een afgevaardigde van de Duitse autoriteiten was komen opdagen, ontstond een wat angstig moment toen het publiek begon te applaudiseren tijdens Drijvers jaarverslag over de vogels van het Naardermeer. Daarin kwam namelijk de volgende passage voor: *'Aalscholvers zijn agressieve dieren met grote behoefte aan levensruimte en zij maken bovendien niet al teveel onderscheid tussen het mijn en het dijn. Onmiddellijk na de vestiging begonnen zij dan ook de nesten van de purperreigers af te breken, om met de vrijgekomen takken en rietstengels hun eigen bouwwerken te vervaardigen.'* Het was in de tijd dat de Duitsers van alles uit Nederland wegsleepten om hun gebombardeerde steden weer op te bouwen. Bij de passage *'Maar eindelijk kwamen de aalscholvers toch tot het inzicht dat zij beter deden hun biezen te pakken'* werd de zaal bijna afgebroken. Gelukkig liep alles goed af. De Duitse houtvester die de vergadering bijwoonde, stond bekend als 'goed'. Drijver werd niet gearresteerd en de vergadering niet onder curatele gesteld.

ONDSCHIEDINGEN EN VERNOMINGEN

In januari 1945 kwam Thijsse te overlijden en werd Drijver zijn opvolger als secretaris.

Na de statutenwijziging in 1947, die tot gevolg had dat voor het eerst een directie werd ingesteld, werd Drijver tot hoofd-directeur benoemd. In 1951 werd hij 65 en gaf hij de wens te kennen de 40 jaar bij Natuurmonumenten te willen volmaken. Op 1 december 1953 was het zover, en in de jaarvergadering van 20 maart 1954 onderging Drijver als 'drijvende kracht' achter Natuurmonumenten een hartelijke hulding. Voorzitter Gerrit Brouwer van Vogelbescherming sprak als volgt: *'Dankzij de waakzaamheid van de Texelse eierzoeker, die nog steeds in je leeft, heb je jarenlang een belangrijke post in de verdedigingslinie van de natuurbescherming bezet. Ik hoop van harte dat je opvolgers even vasthoudend mogen zijn als je zelf.'*

Precies 10 jaar heeft Drijver – merendeels op Texel – van zijn pensioen mogen genieten. In die periode vielen hem verschillende eervolle onderscheidingen en vernoemingen ten deel, waaronder die van één van de mooiste vogelbroedterreinen op Texel, dat in het vervolg de naam 'Drijvers Vogelweid de Bol' zou dragen. In die periode herzag hij ook zijn oorspronkelijk in 1934 gepubliceerde boek *Texel het vogeleiland*, dat in 1957 geheel herzien opnieuw werd uitgegeven. Voorts schreef hij in de serie *Vogellevens in Nederland* de boekjes *De vogels en de mens* (2e druk 1960) en *Vogeltrek en trekvogels* (1963).

Op 28 november 1963 kwam Drijver vlak bij zijn woning De Marel plotseling te overlijden en op een koude dag begin december werd hij begraven op het kleine kerkhof van Den Hoorn op Texel. Zijn verdiensten als pionier van de natuurbescherming werden algemeen erkend. Nog steeds wordt Jan Drijver op Texel herinnerd als een buitengewoon hartelijke man met veel verstand van zaken en een enorme vogelkennis.

Frank Saris is directeur van SOVON Vogelonderzoek Nederland en de auteur van het boek *Een eeuw vogels beschermen*. Hij interviewde Drijver's zoon en kleindochter, Dirk en Marion, op 25 september 2004. Marion Drijver publiceerde een artikel over Jan Drijver in de *Texelse Courant*. Hun gezamenlijke tekst staat in het boek, dat volgende maand verschijnt bij de KNNV Uitgeverij.